

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT
ARREST 110/2022**

Het Hof oordeelt dat de wetgeving over de manuele en digitale contactopsporing ter bestrijding van COVID-19 grondwettig is, behalve op drie punten

Het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 regelt de manuele en digitale opsporing van personen die (vermoedelijk) met COVID-19 besmet zijn en hun contacten. Daartoe richt het verschillende gegevensbanken op. De vzw « Vivant Ostbelgien », verschillende Duitstalige volksvertegenwoordigers en de vzw « Ligue des droits humains » vorderen de vernietiging van de wetgeving die instemt met het samenwerkingsakkoord. Volgens hen schendt het samenwerkingsakkoord het recht op eerbiediging van het privéleven en het recht op de bescherming van de persoonsgegevens.

Het Hof verwerpt de meeste bezwaren van de verzoekende partijen. Wel acht het Hof ongrondwettig: (1) het nalaten om organen op niveau van de gefedereerde entiteiten aan te wijzen als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken van de centrale gegevensbank opgericht bij Sciensano en (2) de afwezigheid van een maximumtermijn voor het bewaren van de persoonsgegevens die zijn opgeslagen in een andere gegevensbank. Het Hof vernietigt de betrokken bepalingen, maar handhaaft de gevolgen ervan tijdelijk. Daarnaast vernietigt het Hof de machtiging die is verleend aan het Informatieveiligheidscomité om de mededeling van persoonsgegevens aan derden met het oog op wetenschappelijk onderzoek toe te staan.

1. Context van de zaak

Op 25 augustus 2020 hebben de federale overheid en verschillende gefedereerde entiteiten, **in het kader van de strijd tegen COVID-19**, een **samenwerkingsakkoord** gesloten **dat de manuele en digitale opsporing regelt** van de met COVID-19 besmette personen, van de personen die worden vermoed besmet te zijn en van hun contacten.¹ Dat samenwerkingsakkoord voorziet in de oprichting van **verschillende gegevensbanken**: een centrale gegevensbank bij Sciensano die de persoonsgegevens bevat verstrekt door de artsen, de laboratoria, de ziekenhuizen, de contactcentra en de mobiele teams (Gegevensbank I), een gegevensbank die de opdrachten bevat voor het personeel van de contactcentra (Gegevensbank III) en een gegevensbank die de contactgegevens bevat van collectiviteiten waarvoor een verhoogd risico op verspreiding van COVID-19 bestaat, zoals de ziekenhuizen, de scholen of de rusthuizen (Gegevensbank IV). Daarnaast bepaalt het samenwerkingsakkoord

¹ Samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 « tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, betreffende de gezamenlijke gegevensverwerking door Sciensano en de door de bevoegde gefedereerde entiteiten of door de bevoegde agentschappen aangeduide contactcentra, gezondheidsinspecties en mobiele teams in het kader van een contactonderzoek bij personen die (vermoedelijk) met het coronavirus COVID-19 besmet zijn op basis van een gegevensbank bij Sciensano ».

dat de gegevens van Gegevensbank I, na pseudonimisering, worden geregistreerd in een reeds bij Sciensano bestaande gegevensbank met het oog op wetenschappelijk onderzoek (Gegevensbank II).

De vzw « Vivant Ostbelgien », verschillende Duitstalige volksvertegenwoordigers en de vzw « Ligue des droits humains » vorderen de vernietiging van de wetgeving houdende instemming met dat samenwerkingsakkoord.

2. Onderzoek door het Hof

Volgens de verzoekende partijen schenden verschillende bepalingen van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 het recht op eerbiediging van het privéleven en het recht op de bescherming van persoonsgegevens.

2.1. De centrale gegevensbank opgericht bij Sciensano (Gegevensbank I) en de daarmee verbonden gegevensbanken (Gegevensbanken II, III en IV)

Het Hof oordeelt dat **het centraliseren van een groot aantal persoonsgegevens, waaronder gevoelige gegevens over gezondheid, een inmenging met zich meebrengt in het recht op eerbiediging van het privéleven en in het recht op de bescherming van persoonsgegevens.** Die inmenging is enkel toelaatbaar als ze bepaald is in een voldoende precieze wettelijke bepaling, beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde wettige doelstelling. Die inmenging moet ook voldoen aan de voorwaarden van de AVG² voor de verwerking van gevoelige persoonsgegevens.

Het Hof stelt vast dat het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 **drie doelen** vermeldt **van de verwerking van de gegevens die worden verzameld** in Gegevensbank I en van de daaropvolgende uitwisseling naar de Gegevensbanken II, III en IV: (1) de contactcentra mogelijk maken (vermoedelijk) besmette personen en hun contacten manueel op te sporen, (2) de bevoegde diensten mogelijk maken preventieve initiatieven te nemen en (3) het mogelijk maken wetenschappelijke of statistische studies uit te voeren over de strijd tegen COVID-19. Daarnaast preciseert het samenwerkingsakkoord dat de verzamelde gegevens niet voor andere doeleinden kunnen worden gebruikt. Het Hof stelt vervolgens vast dat het samenwerkingsakkoord **de categorieën van personen** identificeert **van wie de gegevens worden verzameld**: personen voor wie de arts een test heeft voorgeschreven; geteste personen; personen voor wie, zelfs zonder positieve test, de arts een ernstig vermoeden van besmetting heeft; personen die contact hebben gehad met een positief geteste persoon of met een vermoedelijk besmette persoon; personen die behoren tot een cluster; betrokken huisartsen; referentiearts of administratief verantwoordelijke van de betrokken collectiviteiten. Eveneens bepaalt het samenwerkingsakkoord **de gegevens die worden verzameld** voor elk van die categorieën van personen. Het samenwerkingsakkoord identificeert ook **de categorieën van personen die toegang hebben tot de verzamelde gegevens** (naar gelang van de betrokken gegevensbanken gaat het om Sciensano, de bevoegde gefedereerde entiteiten of hun agentschappen, mobiele teams, gezondheidsinspectiediensten en contactcentra). Ten slotte stelt het Hof vast dat **het samenwerkingsakkoord de maximumtermijn vaststelt voor het bewaren van de gegevens die zijn opgeslagen in Gegevensbank I (60 dagen), in Gegevensbank II (30 jaar) en in Gegevensbank III (1 dag).** Er is ook bepaald dat de

² Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 « betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) ».

Gegevensbanken I en III worden « gedesactiveerd en opgeheven of gewist » uiterlijk vijf dagen na de dag van publicatie van het koninklijk besluit dat het einde van de COVID-19-epidemie afkondigt. Het Hof oordeelt evenwel dat **het ongrondwettig is dat het samenwerkingsakkoord geen enkele maximumtermijn vaststelt voor het bewaren van de persoonsgegevens die in Gegevensbank IV zijn opgeslagen.**

Het Hof merkt vervolgens op dat **het samenwerkingsakkoord ertoe strekt de volksgezondheid te beschermen, wat een legitieme doelstelling is.** Bovendien is **het centraliseren van de gegevens**, volgens het Hof, **verantwoord** om redenen van veiligheid en integriteit van de gegevens en snelheid van de manuele opsporing van mogelijk besmette personen.

Ten slotte stelt het Hof vast dat de contactcentra gegevens verwerken van Gegevensbank III (die gedeeltelijk afkomstig zijn uit Gegevensbank I) en dat de mobiele teams en de gezondheidsinspectiediensten gegevens verwerken van Gegevensbank I. Het Hof oordeelt dat **het in strijd is met de AVG dat het samenwerkingsakkoord niet erin voorziet dat de bevoegde gefedereerde entiteiten of hun agentschappen, onder wier gezag de contactcentra, de mobiele teams en de gezondheidsinspectiediensten werken, naast Sciensano, gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken van Gegevensbank I zijn.**

2.2. De noodzaak om bepaalde categorieën van gegevens te verzamelen

Volgens de verzoekende partijen zijn bepaalde verzamelde persoonsgegevens niet noodzakelijk voor de manuele contactopsporing.

Het Hof oordeelt dat het verzamelen van het **identificatienummer van de sociale zekerheid** als identificatiesleutel van de betrokken personen redelijk verantwoord is. Bovendien strekt het verzamelen van de **naam en voornaam**, de **geboortedatum**, het **geslacht** en het **adres** ertoe de (mogelijk of vermoedelijk) besmette personen te identificeren, wat noodzakelijk is voor de manuele contactopsporing. Daarnaast laat het samenwerkingsakkoord toe voor de gehospitaliseerde personen het resultaat van de CT-scan te verzamelen. Die medische beeldvorming draagt bij tot de vaststelling van een besmetting met het coronavirus. Het Hof oordeelt dat het verzamelen van dat gegeven noodzakelijk is voor de contactopsporing, op voorwaarde dat het gaat over een **CT-scan waaruit een besmetting met COVID-19 kan worden afgeleid.** Het Hof oordeelt voorts dat de vermelding van de **taal** van de betrokken personen noodzakelijk is om de contactcentra in staat te stellen hen in hun taal te contacteren. Gelet op de betrouwbaarheid van de diagnose gesteld door een arts, zelfs in afwezigheid van een positieve test, is het ten slotte verantwoord dat de personen voor wie een arts een vermoeden heeft dat zij zijn besmet, worden opgenomen in het systeem van de manuele contactopsporing. Het Hof besluit dat **de kritiek van de verzoekende partijen niet gegrond is.**

2.3. De machtiging verleend aan het Informatieveiligheidscomité om de mededeling van persoonsgegevens aan derden toe te staan

De verzoekende partijen bekritisieren de machtiging die is verleend aan het Informatieveiligheidscomité om aan derden gepseudonimiseerde persoonsgegevens mee te delen die in Gegevensbank II zijn opgeslagen met het oog op wetenschappelijk onderzoek.

Het Hof herinnert eraan dat artikel 22 van de Grondwet aan de bevoegde wetgever de bevoegdheid voorbehoudt om te bepalen in welke gevallen en onder welke voorwaarden afbreuk kan worden gedaan aan het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven. Een machtiging aan een andere macht is evenwel aanvaardbaar, op voorwaarde dat die voldoende nauwkeurig is omschreven en de wetgever zelf de essentiële elementen heeft vastgesteld.

Het Hof merkt op dat het Informatieveiligheidscomité een orgaan is dat onafhankelijk is van de Gegevensbeschermingsautoriteit en is opgericht bij een wet van 5 september 2018. Het Hof stelt vast dat **de beslissingen van het Informatieveiligheidscomité** bindend zijn, het voorwerp uitmaken van een geringe controle door de Gegevensbeschermingsautoriteit en van een jurisdictionele controle, maar dat zij **niet zijn onderworpen aan een parlementaire controle**. Aan de betrokken personen wordt dus de waarborg van een controle door het parlement ontzegd, zonder dat Europees recht dit oplegt. **De bekritiseerde machtiging heeft** overigens **betrekking op essentiële elementen**, nu de wetgevers de ontvangers van de mededeling van de betrokken gegevens niet hebben geïdentificeerd. Het Hof besluit hieruit dat **de bekritiseerde machtiging ongrondwettig is**.

2.4. Het begrip « fysiek bezoek »

De verzoekende partijen bekritisieren de afwezigheid van een definitie van het begrip « fysiek bezoek », waartoe de veldonderzoekers van de contactcentra kunnen overgaan.

Het Hof merkt op dat **het fysiek bezoek een subsidiair instrument is** waarover de veldonderzoekers beslissen om de (vermoedelijk) besmette personen en hun contacten te contacteren teneinde hen hygiëne- en preventierichtlijnen te verstrekken, quarantaine voor te stellen of uit te nodigen om te worden getest, wanneer telefonisch of elektronisch contact onmogelijk is. **Het fysiek bezoek sluit** bovendien **elke vorm van dwang uit**. Ten slotte zijn de voorwaarden inzake die bezoeken bepaald door reglementeringen van de gefedereerde entiteiten. Het Hof besluit hieruit dat **de kritiek van de verzoekende partijen niet gegrond is**.

2.5. De geheimhoudingsplicht van de medewerkers van de contactcentra

De verzoekende partijen verwijten het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 dat het niet erin voorziet dat de medewerkers van de contactcentra aan het beroepsgeheim zijn onderworpen.

Het Hof stelt vast dat de reglementeringen van de bevoegde gefedereerde entiteiten de medewerkers van de contactcentra onderwerpen aan een geheimhoudingsplicht waarvan de schending strafrechtelijk wordt bestraft. **In de interpretatie dat de medewerkers van de contactcentra, met inbegrip van de veldwerkers, verplicht zijn om de persoonsgegevens geheim te houden waarvan zij kennis krijgen bij de uitoefening van hun opdracht, besluit het Hof dat het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 niet strijdig is met het recht op eerbiediging van het privéleven en het recht op de bescherming van persoonsgegevens**.

3. Besluit

Het Hof **vernietigt** de bestreden wetgeving in zoverre die instemt met bepaalde bepalingen van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020, (1) **in zoverre die bepalingen niet voorzien in een maximale bewaringstermijn van de persoonsgegevens die zijn opgeslagen in Gegevensbank IV** en (2) **in zoverre die bepalingen er niet in voorzien dat de bevoegde gefedereerde entiteiten of hun agentschappen onder wier gezag de contactcentra, de mobiele teams en de gezondheidsinspectiediensten werken, gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken van Gegevensbank I zijn**. Omwille van de rechtszekerheid **handhaaft het Hof evenwel de gevolgen van die vernietigde bepalingen** totdat de betrokken wetgevers een aanvullend samenwerkingsakkoord goedkeuren waarin die ongrondwettigheden worden verholpen en uiterlijk tot 31 maart 2023.

Het Hof **vernietigt** eveneens de bestreden wetgeving in zoverre die instemt met de **bepalingen** van het samenwerkingsakkoord van 25 augustus 2020 **die het Informatieveiligheidscomité ertoe machtigen de mededeling toe te staan aan derden van de gepseudonimiseerde persoonsgegevens van Gegevensbank II met het oog op wetenschappelijk onderzoek.**

Het Hof **verwerpt de beroepen voor het overige**, onder voorbehoud van de hierboven vermelde interpretaties over de CT-scan en de geheimhoudingsplicht van de medewerkers van de contactcentra, en rekening houdend met de toelichtingen in verband met het fysiek bezoek.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel « media » van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De [tekst van het arrest](#) is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : [Sarah Lambrecht](#) | 02/500.12.83 | [Frank Meersschaut](#) | 0475/325.218 | [Tim Souverijns](#) | 02/500.12.21

Volg het Hof via Twitter [@ConstCourtBE](#)